

אוניברסיטת בר-אילן

החוג המשולב למדעי החברה

"תהליכים דמוגרפיים וניתוח אוכלוסייה"

74-337-01

ד"ר אורלי מירון
קורס בחירה

מטרת הקורס:

להקנות לסטודנט ידע בסיסי על תהליכים דמוגרפיים באוכלוסיות בכלל ובמדינת ישראל בפרט, ולפתח כלי ניתוח החיוניים לחקר רב מימדי של אוכלוסיות מגוונות. תיאור האוכלוסייה וחקירתה מעניקים בסיסי נתונים הנחוצים לתכנון וניתוח צרכים כלכליים; שיווקיים כמו גם למתן שירותים חברתיים. בחינה: בסוף כל סמסטר תיערך בחינת סיום שתקיף את כל החומר הנלמד. תרגילים: במהלך כל מחצית יינתנו מספר תרגילים אשר ייפתרו בכתה, ללא חובת הגשה. אמליץ בפני הסטודנטים להקדים ולפתור את התרגילים באופן עצמאי על מנת להפנים את נוסחאות החישוב הבסיסיות לחקר אוכלוסיות.

תוכן הקורס:

1. מבוא: מושגי יסוד בניתוח של תהליכים דמוגרפיים: המערכת הדמוגרפית העולמית; תנועות טבעיות ומלאכותיות של אוכלוסייה; משתנים סוציודמוגרפיים: גיל, מין, מצב משפחתי; מקצוע.
2. תמותה: מדדי תמותה; לוח תמותה וחישובו; תחלואה ותמותה; תוחלת חיים; אי שיויון חברתי ותמותה.
3. ילודה: שיעורי ילודה; מדדי פרייון; דפוסי שינוי ברמת הפרייון; סטטוס סוציו-אקונומי וילודה; דפוסי נישואין ותכנון משפחה; מבני גיל; מין; מצב משפחתי.
4. הגירה: הגירה פנימית; הגירה בינלאומית; מאזן הגירה; תיאוריות הגירה; מדדי הגירה; דפוסי הגירה לפי משתנים, משתנים סוציו-דמוגרפיים של אוכלוסייה: גיל; מין; מצב משפחתי; ארץ מוצא; דת; מקצוע והשכלה; צפיפות אוכלוסין ופרישה מרחבת. תהליכי שינוי היסטוריים: ה"מעבר הדמוגרפי"; עיור; תנועות הגירה היסטוריות.
6. חלוקה גיאוגרפית של האוכלוסייה ומחקר השוואתי בין אוכלוסיות בארצות מפותחות ומתפתחות; היבטים אקולוגיים בחקר אוכלוסיות.
8. דמוגרפיה וצמיחה כלכלית.
9. דמוגרפיה יהודית עולמית היסטורית ועכשווית.
10. אוכלוסיית ישראל: מבנה סוציו-דמוגרפי; תהליכי שינוי דמוגרפיים עיקריים שהתרחשו בישראל מאז קום המדינה לאור ממצאי מחקר דמוגרפי עדכני, כולל עליה וירידה מישראל.

ביבליוגרפיה מומלצת:

חומר החובה כולל את כל החומר שיילמד במהלך הקורס.
*מרבית הפרטים יידונו במהלך הקורס וייקראו ע"פ הנחיית המרצה.

1. אבן טוב, ח. (תש"י) מילון דמוגרפי רב-לשוני: הצעת נוסח עברי. ירושלים: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. **אין**

2. בקי, ר. (1968), מבוא לדמוגרפיה, כרכים א-ג, ירושלים: אקדמון. **312 בקי מב (137473)**

3. ברום, ל., פ. סלזניק וד.ה. ברום (1975), "חלק רביעי - פרספקטיבות של אוכלוסיה" (פרקים עשירי ואחד עשר), בתוך: ל. ברום, פ. סלזניק וד.ה. ברום, עיקרי הסוציולוגיה, ת"א: צ'ריקובר. **שמור סוציולוגיה לפי ברו. עק (86976)**

4. דלה-פרגולה, ס. (1976), אוכלוסייה - מגמות דמוגרפיות בעולם, ביהדות התפוצות ובשראל. ירושלים: שירות הפרסומים במרכז ההסברה. **שמור סוציולוגיה לפי דלה-פר (170567)**

5. דלה-פרגולה, ס. (1993) תמורות דמוגרפיות במדינת ישראל בראשית שנות התשעים.
שמור סוציולוגיה לפי דלה.תמ (218843)

המרכז לחקר המדיניות החברתית.

1. דלה-פרגולה, ס. (1994), העם היהודי - תמונת מצב דמוגרפית, משרד החינוך והתרבות, מרכז ההסברה, שירות הפירסומים.

שמור סוציולוגיה לפי דלה-פר.עם (241512)

2. השנתון הסטטיסטי (1989), מסי' 40, פרקים ב-ה.

כתב עת באולם 4

3. חבר, יעל (1995) האוכלוסיה בישראל. ירושלים: מרכז ההסברה, שירות הפירסומים
שמור סוציולוגיה לפי אוב.בי (272150)

נעם, גילה (1990) תמורות סוציו-דמוגרפיות בקרב האוכלוסיה הקשישה בישראל, 1961 - 1983. גוינט ישראל, מכון ברוקדייל לגרונטולוגיה והתפתחות אדם וחברה.

שמור סוציולוגיה לפי נעם.תמ (136941)

4. פרידלנדר, דב (1989) תמורות דמוגרפיות בנפות ישראל: תהליכים ותחזיות, ירושלים: מכון ירושלים לחקר ישראל.

שמור סוציולוגיה לפי פרי.תמ (97767)

5. פרידלנדר, דב ויוסף תמיר (1994) מאפיינים סוציו-כלכליים ותמותת קשישים בישראל. אדם וחברה: אוניברסיטה העברית בירושלים, המחלקה לדמוגרפיה, גוינט - מכון ברוקדייל לגרונטולוגיה והתפתחות אדם וחברה.

E 362.6 מאפ.סו (267539)

6. קופ, יעקב (1980) תמורות במבנה הגיל והשלכותיהן על הביקוש לשירותים ציבוריים גוינט ישראל, מכון ברוקדייל לגרונטולוגיה והתפתחות אדם וחברה.

בספריה לכלכלה E 304.6 קופ.תמ (417457)

13. Bongaarts, John. (May 1999). "Fertility Decline in the Developed World: Where will it end?"; American Economic Review, 89(2):256-260.

Ejournal

14. Coale, Ansley J.(Aug 1992). "Age of Entry into Marriage and the Date of the Initiation of Voluntary Birth Control", Demography, 29(3): 333-341

כתב עת

15. Coale, Ansley J.and Judith Banister,.(Aug 1994)." Five Decades of Missing Females in China",Demography, 31(3):459-479.

כתב עת

16. Coale, Ansley and, James Trussell.(Nov 1996) The Development and Use of Demographic Models. Population Studies, 50(3): 469-484 .

כתב עת וגם כתב עת אלקטרוני

17. Davis, Kingsley (1963). "The Theory of Change and Response in Modern Demographic History," Population Index, 29(4):345-365.

תדפיס 8853 (548740)

18. Davis, Kingsley (1965). "The Urbanization of the Human Population." Pp. 3-24.in Cities a Scientific American book, San Francisco: W.H. Freeman and Company.

באולם 3 (גאוגרפיה) GEO 307.76 DAV (380222)

19. Demeny, Paul (1974). "The Population of the Underdeveloped Countries", Pp. 105-115 in *The Human Population* a scientific American Book. San Francisco: W.H. Freeman and Company.
304.6 HUM (373906)
20. Demeny, Paul. (1996). "World population growth: trends and prospects, 1960-2020", Pp.25-47 in: Bernardo Colombo, Paul Demeny, and Max F. Perutz (Eds.) *Resources and Population: Natural, Institutional, and Demographic Dimensions of Development*. Clarendon Press: Oxford, England.
(532818) 8673 תדפיס
21. Dixon, Ruth (July 1971). "Explaining Cross-Cultural Variations in Age at Marriage and Proportions Never Marrying", *Population Studies*, 25(2): 215-233.
כתב עת וגם כתב עת אלקטרוני
22. Friedlander, Dov and Eliahu Ben-Moshe (1989) "Israel". Pp.225-37 in: Charles B. Nam, William J. Serow, and David F. Sly.(Eds.) *International Handbook on Internal Migration*, Greenwood Press: Westport, Connecticut/London.
(534033) 8675 תדפיס
23. Friedlander, Dov and Carole Feldmann, (Jul 1993). The Modern Shift to Below-Replacement Fertility: Has Israel's Population Joined the Process? *Population Studies*, 47 (2): 295-306
כתב עת וגם כתב עת אלקטרוני
24. Friedlander, Dov; Barbara S. Okun. and Sharon Segal, (Oct 1999). "The Demographic Transition Then and Now: Processes, Perspectives, and Analyses. *Journal of Family History*, 24(4): 493-533
(548574) 8852 תדפיס
25. Kark, Jeremy D.; Galia Shemi; Yechiel Friedlander; Oz Martin; Orly Manor, and S.H. Blondheim. (Mar 1996). "Does Religious Observance Promote Health? Mortality in Secular vs Religious kibbutzim in Israel", *American Journal of Public Health*, 86(3): 341-346.
כתב עת וגם כתב עת אלקטרוני
26. Manor, Orly; Zvi Eisenbach; Eric Peritz and Yechiel Friedlander. (Dec 1999) Mortality differentials among Israeli men. *American Journal of Public Health*,. 89(12):1,807-1813.
27. Matras, Judah (1973) *Population and Societies*, New Jersey: Prentice Hall, Inc., Englewood Cliffs. Pp.219-226
כתב עת וגם כתב עת אלקטרוני
28. Ryder, Norman B. (1974), "The Family in Developed Countries" in *The Human Population*, a Scientific American Book, 1974, pp.81-88
304.6 HUM (373906)
29. Shuval Judith T. and Elazar Leshem (1998). "The Sociology of Migration in Israel: A Critical View". *Studies of Israeli Society*, VIII: 3-50.
E982.1 IMM (378727)
30. Shyrock, Henry S. and Jacob S. Siegel (1973). *The Methods and Materials of Demography*. U.S. Bureau of the Census. Pp. 603 - 607; 625-627.
(442610) SHR שמור סוציולוגיה לפי